

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 1. De quibusdam notandis circa 3. Decalogi præceptum, pro ratione
iudicandi ex eo de peccatis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

LIBER QVARTVS, ET TÖTIVS OPERIS DECIMVS-NONVS.

DE SPECIALI RATIONE IVDICANDI DE PECCATIS, respectu habito ad tertium Decalogi præceptum.

P R Æ F A T I O.

RDINE plane pulcherrimo (inquit Concil. Colonie in expositione huius præcepti) tria prima Decalogi præcepta, quæ ad Dei cultum pertinent, sese consequuntur. Primum enim præceptum format animum, deque interiori cultu instituit; & quia ex abundantia cordis os loquitur, merito ei subiungitur secundum, quod docet quomodo de Deo loqui oporteat: subsequitur vero tertium, Memento ut diem Sabbathi sanctifices, Exod. 20. tanquam amborum illorum absolutio: quo de omni alio exteriori cultu Deo præstando exhibendoque docemur. Idem habetur ex Catechismo iussu Concilii Trident. edito: & ex D. Thom. 2. 2. quæst. 122. art. 4. ac Soto lib. 2. De iustitia & iure quæst. 4. art. 4. Ratio autem iudicandi de peccatis ex ipso tertio præcepto exigit, præter cetera de quibus inferendis, notitiam nonnullorum, quæ circa illud notanda sunt in ipso iudicio de peccatis, quæ præmittemus.

C A P V T I.

De quibusdam notandis circa tertium Decalogi præceptum, pro ratione iudicandi ex eo de peccatis.

S V M M A R I V M.

- 1 De nomine Sabbathi, & sensu huius præcepti.
- 2 De eiusdem obligatione, quatenus ea cessarit, & quatenus perseveret.
- 3 Ex Ecclesiæ tantum statuto, ea est pro die Dominico, sicut & pro reliquis diebus festis.
- 4 Quatenus possit Papa in ea dispensare, & consuetudo eam abrogare.
- 5 Explicatio dubii, An Episcopus possit dies festos abrogare.
- 6 Quatenus possit Episcopus festum instituire.
- 7 Quatenus consuetudo.
- 8 Quæ festa sint Sabbathi suffecta, certo assignari non potest.
- 9 Cum festorum observatione, præcipitur modus ea observandi.
- 10 Quæ sint ea de quibus in ordine ad tertium præceptum Decalogi tractare oportet, ad iudicandum de peccatis.

scere; itemque illum transigere cessando ab omni opere servili ut habetur Exod. 20. vers. 9. & Leuit. 23. vers. 3. & Numerorum 28. vers. 25.

Sententia ergo præcepti huius ea est, ut iniungatur per ipsum exterior Dei cultus: siue, prout sub finem citari numeri primi habet Couar. corporalis requies & cessatio ab operibus servilibus ad famulandum Deo: nempe ut liberi ab operibus profanis, mente Deo intenti, cultum illi exhibeamus. Quæ est quoque D. Thomæ doctrina in dicto art. 4. & Caietani ibidem in principio, atq; Soti loco memorato.

Notandum est secundo, præceptum hoc partim morale, partim ceremoniale esse: morale quidem, quia ex parte statuit aliquod tempus esse cultui Dei præfigendum, id enim spectat ad mores. Ceremoniale vero, quia ex parte certum tempus definit ac præscribit eidem cultui impendendum. Ita post D. Thom. tum loco cit. tum 1. 2. quæst. 100. art. 3. ad 2. Soto in eod. art. 4. & Couar. in seq. num. 2. Cum autem nunc ceremonialia veteris legis cessarint, sicut declarat Couar. in 1. var. resol. cap. 17. num. 1. (& probatur ex cap. 1. de purificatione post partum) fit ut hoc præceptum in lege gratiæ vim obtineat solum ex ea parte qua morale est. Quare si hodie nulla esset alia lex, præter hanc Decalogi, etiam si oporteret in aliquo tempore vacare Deo: nullum tamen determinatum festum esset in præcepto, ipsaque obligatio vacandi Deo esset similis ei, quæ iure diuino incumbit nobis Deum orandi, cui tempus certum eodem iure præscriptum non est, ut tractat Nauarr. De oratione cap. 1. §. 6. & 7.

Quod vero nunc certa tempora statuta sint, quæ festa dicimus, tribuendum est iuri Ecclesiastico, prout Nauarr. in Enchir. cap. 13. in princip. expressit, plures alios in eadem sententiam referens, ut & Couar. in fine prius memorati cap. 19. Id quod non solum de aliis diebus qui in Ecclesia, vel ob Beatæ Virginis aliorumque Sanctorum memoriam, vel ob alias causas solemniter celebrantur: sed etiam de die Dominica verum est, ut ait Diuus Thom. 2. 2. quæst. 122. art. 4. ad 4. cui consentit Nauarr. loco cit. quamuis multi alij contradicant, quos refert Couar. in eodem cap. num. 6. Illud pro eis adferens, quod verissimum sit diem eum iam inde ab Apostolorum tempore fuisse diuino cultui consecratum. Ad cuius rationis solutionem dici potest cum Nauarr. in cit. cap. 13. sub finem num. 1. in nouo Testamento (in quo cessauit præceptum ceremoniale de

IRCA hoc præceptum, notandum est primo, quod facit ad manifestationem sensus illius, nomen Sabbathi Hebraicum esse, Latine sonans requiem, seu cessationem: quo septimus hebreorum dies in veteri Testamento est appellatus, vel qui destinatus est in hominum requiem, ut citatur Concil. Colon. & Couar. lib. 4. variarum resolutionum cap. 19. num. 1. annotant: vel potius ut Catechismus iussu Concilii Trident. editus tangit, quia die septimo Deus ab omni opere quod fecerat, requieuit; idem dies propterea diuino cultui consecratus est, iuxta illud Exod. 35. Septimus dies erit vobis sanctus, Sabbathum & requies Domini. Quod etiam D. Thomas non obscure significat loco cit. inquit, in tertio præcepto Decalogi præcipi exteriorem cultum, ad præstandum opus creationis mundi, à quo requieuisse dicitur Deus die septimo. Significant quoque illi, qui dicunt datum esse istud præceptum in memoriam beneficii creationis: quasi mundi princeps Deus, celebrem voluerit esse Sabbathi diem, tanquam totius mundi natalem. Sanctificare autem diem Sabbathi, quod ipsius præceptum iniungit, est eum tanquam sanctum & Deo dicatum agno-

sanctificatione Sabbathi) Apostolos auctoritate sua, non autem lege diuina cepisse diem Dominicum obseruare: ac fidelibus vt idem facerent præcepisse.

Illud vero ex cap. Licet, De feriis quod pro eodem maxime facere videtur, tam veteris quam noui Testamenti paginas, festiuium diem quieti humanæ deputauisse: sic cum eodem Nauar. accipiendum est, vt non negetur quidem in nouo Testamento, sicut in veteri, vnum ex septem diebus consecratum esse diuino cultui: non concedatur tamen iure diuino, sed tantum Ecclesiastico, per auctoritatem Apostolicam esse consecratum. Neque enim præcepta omnia quæ sunt in nouo Testamento censenda esse de iure diuino, patet ex dato gentibus Actorum 15. de abstinendo se à sanguine & suffocato: quod videmus iam esse abrogatum. Cur vero Apostoli non eundem diem Sabbathi retinuerint, sed vacandum Deo: sed eius loco elegerint diem Dominicum, qui primus erat post Sabbathum, poterit is qui vult (quia ad nostrum institutum parum facit) videre apud Concil. Colo. in expositione huius præcepti, & Couar. in memorato num. 6.

4. Notandum est tertio, congruenter dictis statui, quod etsi Papa nequeat in hoc præcepto dispensare, quia ex parte morale est, vt Couar. in præced. num. 5. habet per doctrinam D. Thom. 1. 2. quæst. 100. artic. 8. explicatam à Soto in 4. De iust. & iure, quæst. 3. artic. 8. Atramen quæ ex parte idem præceptum nunc habet certum tempus præscriptum, Papa ipse potest in eo dispensare: argumento Clem. Ne Romani, De elect. atque adeo de tali tempore aliquid detrahere, decernendo v. g. quod vsque ad meridiem tantum duret festum, vt ait Caiet. 2. 2. quæst. 122. artic. 4. col. 3. in medio. Itaque vt Sotus habet in eodem 4. lib. quæst. 4. artic. 4. circa 3. conclus. potest Ecclesia dies omnes festos vel tollere vel mutare: ita saltem vt factum teneat, quamuis Spiritus sanctus id, tanquam perniciosum, non permitteret fieri. Quod etiam Couar. in 4. variarum resolutionum cap. 1. 9. num. 8. asserit, respectu quarumdam festiuitatum, vt diei Dominice, Natalis domini, & aliarum quæ ab ineunte Ecclesia ceperunt.

Statui potest quoque ex dictis, consuetudinem valere plurimum ad abrogandos festos dies iam institutos. Cum enim iuris sint humani, vt prædiximus, poterit aduersus eos rationabilis, ac legitime præscripta consuetudo valere; iuxta textum in cap. finali, De consuetudine. Id quod expresse docent Caietan. loco cit. & in verbo Festos dies, cap. 2. ac Nauar. in Enchir. cap. decimotertio, numer. 5. vers. 9.

5. Notandum est quarto, dubium esse de Episcopo; vtrum possit dies festos abrogare. Cui satisficit dicendo non posse quidem abrogare eos qui sunt instituti à Romano Pontifice, vel Concilio generali, aut totius Ecclesiæ vniuersali consuetudine, argumen. cap. Cum inferior, De maior. & obed. posse tamen abrogare diem festum institutum, vel à suo prædecessore, vel à consuetudine particulari suæ Diocesis.

6. Notandum est quinto, non dubitari, quin tum ab Episcopo, tum à prædicta consuetudine potuerit festum institui. Quoad Episcopum enim id constat ex cap. vltimo, De feriis, & ex cap. 1. De consecr. dist. 5. Quod intelligit, iuxta idem cap. vltimum, dummodo cum clero & populo id ipsum faciat. De quare Suarez larius, De religione tract. 2. lib. 2. cap. 11. à num. 4. pro qua commemorat Angelum in verbo Feria num. 5. Tabiamam nu. 10. Syluestrum verbo Dominica num. 3. D. Anton. 2. par. tit. 9. cap. 7. §. 1. & Panormit. ad idem cap. vltimum num. 4. Aduerte vero quod hic in seq. num. 5. notat, populum contradicere non posse Episcopo, si is festum nouum præcipiat iusta de causa, qualis censetur quod Sanctus in cuius memoriam festum diem agi mandat, ortum duxerit ab illo loco.

Aduerte præterea, quia Summi Pontifices ad festorum institutionem pro tota Dei Ecclesia non procedunt sine causa rationabili, eaque diligenter discussa & examinata, ad illam non requiri populi approbationem & consensum, sicut requiritur ad institutionem factam ab Episcopo, qui non censetur in ea procedere cum tanta deliberatione & maturitate consilij, quin possit populo præiudica-

re, impediendo ipsius lucrum ex labore. Aduerte demum vt Episcopus possit de nouo præcipere diem festum alicuius Sancti, requirit vt idem Sanctus fuerit ab Ecclesia canonizatus: quod post glossam ad cap. 1. De consecr. dist. 3. verb. Festiuitates, norant D. Anton. ac Syluest. locis citatis. Et ratio est, quia Episcopus non potest Sanctos canonizare, prout Panormit. in cit. num. 4. habet per cap. 1. De reliquiis & venerat. Sanctorum: neque ad Sanctos qui non sunt canonizati potest dirigere oratio solemnis: qualis est quæ fit in Missa, alioq; officio diuino: siue quibus dies festi non celebrantur.

Iam quod spectat ad consuetudinem, dubium non est quin ea possit nouum festum inducere. Nam si festum iam institutum abrogare potest, non obstante lege contraria, poterit à fortiori instituire: cum id sit solum præter legem. Atque sic posse fieri concedit Nauar. in Enchir. cap. 13. num. 5. vers. 9. Et merito: quia consuetudo legitime præscripta, & ideo approbata à Prælo saltem tacite, vim habet legis, ex toto titulo de consuetudine: vnde fit vt ea possit non tantum consilium, sed etiam præceptum inducere, perinde atque alia quæuis lex iusta. Porro si consuetudo in hac re generalis fuerit, generaliter obseruanda erit, sin particularis, particulariter ex Syluest. in verbo Dominica num. 3. vers. 4. & D. Anton. 2. par. tit. 9. cap. 7. in principio. Nec enim consuetudo vnius ciuitatis, quamuis sit Romana obligat alias ciuitates: siquidem extra ea quæ ad fidem spectant, non tenemur sequi particulares illarum consuetudines, nisi ipsa Romana Ecclesia præcipiat: vt ab aliis Ecclesiis similiter obseruentur: quod notat Panorm. ad cap. 2. De feriis num. 1.

De eo quod Suarez satis late tractat in principio citati cap. 11. laicos non posse dies festos, de quibus nobis sermo est, instituire; idem legendus est, vt & de nonnullis particularibus festis quæ seruantur ex deuotione, aut particulari consuetudine hominum certi status. Satis enim est pro ordinaria praxi, Confessarium aduere: quia institutio festorum ad Dei cultum pertinet, & regimem fidelium: eam debere manere à potestate Ecclesiastica, ad tale regimen peculiariter ordinata: adeo vt nequeat laicus Princeps aut respub. sine auctoritate prælati Ecclesiastici instituire festum ad modum cultus religiosi: sed solum ad modum honoris politici: quo modo tam hæc quam ille præcipere potest actus religionis, perinde ac aliarum virtutum moralium: vt iustitiæ, temperantiæ, fortitudinis & reliquarum.

Notandum sexto, non posse certo definiti quæ festa præter diem Dominicum, designata sint ac Sabbatho suscepta in nouo Testamento. Quæuis enim determinata sint in iure festa aliqua, vt patet ex cap. 1. De consecr. dist. 3. & ex cap. fin. De feriis & ex Clemen. Si Dominum, De reliquiis & venerat. Sanctorum: traduntque Syluest. in verbo Dominica, num. 3. & D. Anton. 2. par. tit. 9. cap. 7. initio: aliqua tamen ex eis abrogata sunt per consuetudinem, & nonnulla alia plerisque in locis obseruantur; vt patet experientia. Quare vt recte Nauar. notat in Enchir. cap. 13. num. 5. & Caiet. in verbo Festos dies, cap. 2. in singulis regionibus illa festa obseruanda sunt, quæ lex aut synodalis constitutio receperat, & non abrogata, vel consuetudo præscripta, ibi præcipit obseruari. Præcipit, inquam, quia si solum ex deuotione festum aliquod ex longinqua consuetudine obseruetur, non erit peccatum id præmittere.

Atque his congruenter euenit, vt etiam si de iure communi festa celebranda sint à vespera in vesperam, ex cap. 1. & 2. De feriis, norantque Nauar. in cit. cap. 13. num. quinto & Couar. in 4. var. resol. cap. 19. num. nono: nihilominus tamen passim fieri videmus vt à media nocte in mediam noctem, de consuetudine obseruentur. Cui consuetudini in hoc standum esse habetur ex cit. cap. 2. De feriis. Vbi Panorm. num. 1. tenet etiam standum esse consuetudini, si præscripta esset, quæ induceret vt festum inciperet à mane ipsius diei. Probarur: quia ius postulat id statueri. Ergo & consuetudo. Item consuetudo potest festum tollere ex toto vt diximus. Ergo & ex parte diminueri; etiam in ducendo

vt matutino tantummodo tempore festum seruetur. In hoc enim potest esse rationabilis causa: qualis est, vt vitentur peiora peccata, quæ fiunt nonnullis, eo quod tunc temporis laborare non liceat. De qua re Caiet. 2.2. qu. 122. art. 4. col. 3. in medio.

9. Notandum est septimo, quod vt lex Ecclesiastica indixit certa ac determinata festa, in quibus Deo vacandum est, vt impleatur morale illud quod in hoc 3. Decalogi præcepto continebatur: sic etiam indixisse modum quo eadem seruari deberent: nimirum vt in eis abstineamus ab operibus seruilibus (sicut in veteri lege non eodem tamen rigore, vt post D. Thom. 2.2. quæst. 122. artic. 4. ad 4. notat Nauarr. in cit. cap. 13. num. secundo.) & ab alijs nonnullis: quæ quamuis seruilia non sint, nihilominus ius specialiter vetat ea in festis exerceri. Præterea vt Missa audiat.

Notandum est octauo, sicut in veteri lege per istud præceptum, prout morale, iniungebatur tantummodo exterior Dei cultus: ita & in noua lege non alium quam eundem ab Ecclesia præcipi fidelibus: quemadmodum Caietanus notat in eod. verbo Festos dies cap. 1. & ad memo. art. 4. in principio post D. Thomam ibidem: cui consentiunt Sotus lib. 2. de iust. & iure quæst. 4. art. 4. Couar. in 4. var. resolut. cap. 19. num. 11. & alij, quorum nos sententiam secuti sumus, & confirmauimus in præced. lib. 14. cap. 9. Quanquam negandum non est quin Ecclesia obligando ad Missam audiendam, consequenter obliget ad actum internum deuotionis, quem talis auditio de se exigit.

Memorandum oportet vero, quod etiam si præcepto huic satisfaciat ille, qui in die festo ab operibus seruilibus alijque prohibitis abstinet & Missam audit: nihilominus debere quemque fidelium vt finis huius cuiusdem præcepti se conformet, festum ipsum in diuinis laudibus, aut in lectione sacra insumere: prout notant tumidem Caietan. in fine cit. cap. primi, tum etiam D. Anton. 2. par. tit. 9. cap. 7. §. 4. ac Syluest. verbo Dominica, numer. 8. ac Concil. Colon. & Catechismus iussu Concilij Trident. editus, in expositione huius præcepti. Quare si quis totam fere vel maiorem partem festi in pendere t musicis instrumentis & alijs similibus alioquid licitis, peccaret: non tamen mortaliter: vt ait Caiet. 2.2. quæst. 122. art. 4. sub fine sexti casus: dummodo abstinere à prohibitis, & Missam audiat. Nec item mortaliter peccare si otiose vagaretur, tradunt D. Anton. in cit. §. 4. & Caiet. in fine citati cap. primi, ac Nauar. in Enchir. cap. 13. num. 15.

10. Patet autem ex dictis rationem iudicandi de peccatis ex 3. Decalogi præcepto nobis propositam, requirere vt consequenter dicamus: tum de obligatione diebus festis assistendi Missæ sacrificio, in quo consistit primarius Dei cultus externus: tum de obligatione iisdem diebus cessandi ab operibus seruilibus, nonnullisque alijs prohibitis: tum etiam de sacrilegio, vt de eo, ad quod tanquam species ad suum genus, referuntur tam violatio ipsa temporis sacri, quam violationes tum rerum tum personarum tum etiam locorum sacrorum, dicarumve Deo ad cultum ipsius externum. De quibus dicendi suus quoque locus debetur in hoc libro.

Conuenienter etiam dici posset tum de obligatione consistendi sacramentaliter: tum de obligatione sumendi sacrosanctam Eucharistiam, quæ vtraque communis omnibus Christianis, determinata quoque est ab Ecclesia: & spectat ad externum Dei cultum: tum etiam de tribus generibus bonorum operum: ieiunio inquam, elemosyna & oratione tanquam sacrificijs iustitiæ, iuxta illud Psal. 4. Sacrificate sacrificium iustitiæ: quibus mactatæ iniquitatis fomes triceps concupiscentia: per ieiunium quidem, concupiscentia carnis, seu voluptatum carnalium: per elemosynam vero, concupiscentia oculorum, seu rerum mundanarum: per orationem denique superbia vitæ, seu propria voluntas. Verum quæ ad orationem ieiunium & elemosynam spectant iam tradita sunt in lib. 4. & quæ ad confessionem in libro 12. quæ vero spectant ad Eucharistiæ sumptionem locum proprium habent in sequenti lib. 29. in quo agitur de ipsa Eucharistia. De personis autem

Deo lacris, quæ sunt Clerici & Religiosi, partim iam dictum est in præcedenti libro quoad Religiosos: partim dicitur in sequenti lib. 30. tract. 3. quoad Clericos qui Deo dicantur, ordinis susceptione. De locis sacris actum est in præcedenti lib. 14. cap. 6.

CAP. II.

De obligatione audiendi Missam in die festo.

SUMMARIUM.

11. Præceptum ecclesiasticum de audienda Missa.
12. Quid sit audire Missam.
13. Qui audiendo Missam distrahatur voluntarie, non satisfacit huic præcepto: secus vero, qui involuntarie.
14. Preces obligatorie recitari possunt audiendo Missam ex obligatione: potest quoque sacramentalis confessio fieri: non debet tamen sine necessitate.
15. Qui obligentur Missam audire in die festo.
16. Impotentia & necessitas excusans ab audienda Missa in die festo.
17. Præceptum Superioris, aut consuetudo similiter excusans.
18. De bona fide excusante.
19. Auditio Missæ preferenda est auditioni predicationis, quæ alioqui curanda est solcite.
20. Obligatio audiendi Missam est sub mortali. Illi vero satisfacit audiendo vnicam, etiam in die Natalis Domini.
21. Quatenus adstringat existentem extra suam parochiam.
22. Quid tenendum sit de difficultate, An sit obligatio audiendi Missam in propria parochia.
23. Quid item de eo qui audit nesciens esse diem festum: aut qui ad Ecclesiam iuit alia de causa, quam audiendi Missam.
24. Cuius partis Missæ omisio sufficiat ad peccatum mortale contra hoc præceptum.
25. Plurium minorum partium omisio, potest vnam notabilem efficere, ad tale peccatum sufficientem.
26. Quomodo satisfaciat huic præcepto, audiendo partes diuersarum Missarum.
27. Decentia tum interior tum exterior requisita Missam audiendo.
28. Septem partes distinguuntur in Missæ celebratione, & quid conueniat in singulis agere.
29. Dignitas Missæ ostenditur primo ex obligatione.
30. Secundo ex fine.
31. Tertio ex ijs quæ sunt ab Ecclesia.
32. Quarto ex bonis quæ ea nobis adfert.
33. Significatio instrumentorum, Missæ, & vestium Sacerdotum.
34. Significatio ceremoniarum, & partium Missæ.

DE audienda Missa diebus festis præceptum datur De consecr. distinct. 1. cap. Missas: quod quamuis sit Concilij tantum provincialis, nempe Agathensis in Gallia, tantumque diei dominicæ, & sacularium officiarum mentionem: Ecclesia tamen vniuersalis (ex Sylu. Missa 2. quæst. 1.) illud recepit extendendo ad omnes dies festos, prout intelligitur ex cap. Vt Dominicis. De parochiis: atque tam ad Religiosos, quam ad sæculares. Quæ de re Suarez plenius in opere de religione tract. 2. lib. 2. cap. 15. & in 3. partem D. Thomæ tomo 3. disput. 88. sect. 4. Est autem præceptum partim diuinum, partim humanum: diuinum quidem iuxta illud prioris ad Corinth. cap. 11. mortem Domini annuntiabitur donec veniat:] quo significatur omnes fideles obligari ad Deum aliquando, eo modo quo potest, colendum Missæ sacrificio: saltem ei assistendo ad recolendam memoriam passionis Christi per illis præsentationem, Christumque ipsum realiter in ea præsentem, æterno Patri offerendum in remissionem peccatorum, & gratiarum actionem pro beneficijs acceptis. Humanum vero, quæ illius determinatio ad dies festos, tanquam tempus in quo ipsum sit implendum, est ab Ecclesia.